

HUSLAB	PALVELUTUOTANTO, TYÖOHJE
	Sivu 1(3)
	Versio: 28.9.2009
	Laatija: Risto Hilla 28.09.09
PREANALYTIikka	Tarkastaja: Päivi Tissari
Bakteriologiset näytteet	Hyväksyjä: Martti Vaara
Silmän alueen bakteeriviljelynäyte	Katselmoitu: Anne-Marie Kerttula 14.10.11

Silmän alueen bakteeriviljelynäyte

Tutkimuspyyntö

1156 -BaktVi, -Bakteeri, viljely

Näyte bakteeriviljelyyn tulee ottaa ennen antibiootihoidon aloittamista. Tutkimuspyynnössä on potilastietojen lisäksi mainittava mahdolliset perussairaudet, kliininen diagnoosi, onko näyte oikeasta (o.dx) vai vasemmasta (o.sin) silmästä ja mikä on varsinainen näytteenotto kohta esim. sidekalvo. Lisäksi maininta suunnitellusta tai meneillään olevasta antibiootihoidosta.

Näytteenoton vaatiessa puudutusta käytetään tippoja, jotka eivät sisällä bakteerien kasvua estäviä säilöntäaineita.

Sidekalvon tulehdus (konjunktiviitti)

- dacrontikku
- 0,9% NaCl-liuos
- elatusainemaljat tai geelikuljetusputki

Näyte otetaan yleensä alaluomen sidekalvolta. Tietyissä tapauksissa näyte voidaan ottaa myös yläluomen sidekalvolta; tämä toimenpide vaatii kuitenkin yläluomen kääntämisen. Jos silmä on kovin märkäinen, ylimääräinen kontaminoitunut märkä pyyhkäistään pois luomilta ja iholta esim. vanutupolla tai sideharsotaitoksella ennen viljelynäytteen ottamista.

Potilasta pyydetään katsomaan ylöspäin ja toisen käden sormella vedetään alaluomen ihoa alaspäin niin paljon, että sidekalvo tulee näkyviin. Jos näytteenotto ei onnistu näin, voi yläluomea kohottaa vasemmalla etusormella otsaluuta vasten ja alaluomea painetaan peukalolla poskiluuta vasten.

Steriilillä keittosuolalla kostutetulla dacrontikulla sivellään sidekalvoa. Dacronikku työnnetään geelikuljetusputken geelin sisään tai levitetään heti huoneenlämpöisille suklaa- ja verimaljoille.

Näytteet toimitetaan tutkivaan laboratorioon mahdollisimman nopeasti. Kuljetusta odotettaessa geelikuljetusputkeen otettu näyte säilytetään huoneenlämmössä. Viljellyt maljat säilytetään hiilidioksidikaapissa tai +35 °C lämpökaapissa.

Epäiltäessä **gonokokin** aiheuttamaa silmätulehdusta on gonokokkilviljely pyydetävä erikseen.

PREANALYTIKKA**Bakteriologiset näytteet**

Silmän alueen bakteeriviljelynäyte

Muut silmänäytteet**Sarveiskalvon tulehdus (keratiitti)**

Lääkäri ottaa näytteet sarveiskalvon haavaumasta tai alueelta, jossa infektiota on selvimmin näkyvissä. Sarveiskalvonäytteet ovat todella niukkoja ja otetaan usein iirislastaimella, josta viljely maljoille on hankalaa. Näyte viljellään elatusainemaljoille periaatteessa samalla tavoin kuin sidekalvonäytteet. Näytteet toimitetaan tutkivaan laboratorioon mahdollisimman nopeasti. Kuljetusta odotettaessa geelikuljetusputkeen otettu näyte säilytetään huoneenlämmössä. Viljellyt maljat säilytetään hiilidioksidikaapissa tai +35°C lämpökaapissa.

Silmän sisäinen tulehdus (endoftalmiitti)

Lääkäri ottaa leikkaussalissa näytteen silmän sisältä etukammioista ja/tai lasiaisesta. Näyte aspiroidaan silmästä neulan ja ruiskun avulla (näytteenotolle on sairaaloilla omat ohjeensa) ja viljellään suoraan suklaamaljalle ja tioputkeen. Malja ja putki viedään lämpökaappiin odottamaan kuljetusta. Näytteestä tehdään myös värjäyslasi.

Kyynelpussin tulehdus (dacryocystitis)

Kroonisen tulehduksen tms. seurauksena kyynelkanavaan voi muodostua tukos, jolloin kyynelpussiin pysähtynyt neste on edullinen kasvualusta bakteereille. Kyynelpussin seutua painelemalla saadaan kyynelpisteistä esiin märkää viljelynäytteeksi. Märkää otetaan kostutettuun dacrontikkuun, joka lähetetään geelikuljetusputkessa tutkivaan laboratorioon.

Silmän alueen absessit

Iho puhdistetaan keittosuolaliuoksella ja absessin sisältöä kerätään kostutettuun dacrontikkuun. Tikku lähetetään tutkivaan laboratorioon geelikuljetusputkessa. Näytteestä on hyvä tehdä myös värjäyslasi.

Silmän alueen haavat (leikkaushaava, vamma)

Alue puhdistetaan keittosuolaliuoksella mahdollisuuksien mukaan. Näytettä pyritään saamaan mahdollisimman edustavasta tulehduskohdasta kostutettuun dacrontikkuun. Tikku lähetetään geelikuljetusputkessa.

Kudospalat

Kudospalat lähetetään viljeltäväksi geelikuljetusputken geelin sisään painettuina. Jos näyte saadaan nopeasti viljelyyn, voidaan se lähettää myös steriilissä putkessa, johon on lisätty muutama tippa keittosuolaliuosta kuivumisen estämiseksi.

Luomireunan tulehdus (blepharitis)

Tulehtunutta luomireunaa hangataan kostutetulla dacrontikulla. Tikku lähetetään laboratorioon geelikuljetusputkessa.

Terapeuttinen eli hoitopiilolasi

Esim. sarveiskalvon haavaumissa käytettävä tietyn välein vaihdettava piilolasi tipautetaan nestemäistä elatusainetta sisältävään putkeen. Kuljetusta odotettaessa putkea kasvatetaan lämpökaapissa.

PREANALYTIKKA**Bakteriologiset näytteet**

Silmän alueen bakteeriviljelynäyte

Piilolasi

Sidekalvolta ja/tai sarveiskalvolta otettavien näytteiden lisäksi voidaan bakteeriviljely tehdä myös piilolasista ja piilolasinesteestä. Piilolasi toimitetaan bakteeriviljelyyn nestemäistä elatusainetta sisältävässä putkessa tai omassa säilytysnesteessään.

Silmäpankinäytteet

Kuolleen luovuttajan sidekalvolta otetaan kostutetulla dacrontikulla näyte, joka toimitetaan viljelyyn geelikuljetusputkessa. Siirrettävää sarveiskalvoa säilytetään antibiootteja sisältävässä säilytysnesteessä, jota lähetetään bakteeriviljelyyn steriilissä putkessa.

Vierasesineet

Esim. vamman yhteydessä silmään joutunut metallisiru tms. voidaan työntää geelikuljetusputken geelin sisään tai tioputkeen. Leikkauksen yhteydessä silmään laitettu keinotekoinen tuki l. blombi lähetetään viljelyyn geelikuljetus- tai tioputkessa tai steriilissä putkessa sellaisenaan; tällöin voi kuivumisen välttämiseksi lisätä putkeen hieman steriiliä keittosuolaliuosta. Isokokoisia geelikuljetusputkia on saatavissa HUSLAB:n näytteiden vastaanotosta.

Proteesin käyttäjän silmäkuopan tulehdus

Näyte otetaan kuten sidekalvonäyte silmäkuopan tulehtuneesta kohdasta.

Tiedustelut: Bakteriologian osasto puh. 09 191 26255.